

בעניני חנוכה - שיעור 786

- I. להדליק נר שבת קודם נר חנוכה לכתחלה - עיין בדרכי משה הארוך (תרע"ט)**
 דהדין עומד אם הקבלת שבת תלויה בהדלקה כשיטת הבה"ג או כדעת רוב הראשונים דסוברים דאינו תלויה ולפי זה טוב יותר להדליק נר שבת תחלה דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם ועוד שלום בית קודם לפירסומי ניסא ועוד יותר טוב לאחר נר חנוכה סמוך לשקיעה וכן כתב השו"ע (רס"ג - י) דהלכה כהיש חולקין על הבה"ג אמנם השו"ע (תרע"ט) כתב דע"ש מדליקין נר חנוכה תחלה לצאת שיטת הבה"ג אך אם הזמן דוחק יכולה האשה להדליקה נר שבת קודם (מ"ב סק"ח יביע אומר 3 - ט"ז - ג-ד וילקוט יוסף מועדים דף רל"ה) ע"ע בפסקי תשובה (תרע"ט - ה"ט 4) דכיון שהוא מדליק בשליחתה צריך לכתחילה להדליק קודם נר שבת שלה וצ"ע ג' בזה דמדין נר איש וביתו תצא ועוד נשים אין בהן דין מהדרין מן המהדרין ועוד אין הלכה כהבה"ג ואיכרא יש אומרים דנר חנוכה קודם משום מעלין בקודש ולמעשה מנהג ישראל תורה ומדליקין נר חנוכה תחלה אמנם בשעת הדחק יכול להדליק נר שבת תחלה
- II. עיין בשערי תשובה (תרע"ט) שהביא השבות יעקב ומשמע מדבריו דכיבוי הנרות ליל שבת ע"י נכרי מותר במקום מצוה או צורך גדול**
- III. עיין באשל אברהם מבוטאטש (תרע"ט) שהוא אמר לקטן להדליק נר חנוכה אחר השקיעה שהוא שבות דשבות במקום מצוה מ"מ לא בירך שעשה נסים משום דאפשר דהדלקת קטן אינו הדלקה שו"ע (תרע"ה - ג ותפ"ט - 3) דקטן הוי תרי דרבנן ולא מפיק חד דרבנן ושמעתי דאומרים בשם רב פאם דאם אין לו מי שהביא דבריו אין לסמוך עליו ועיין במקראי קודש (חנוכה כ"ז) שהביא דבריו**
- IV. הוספת שמן או להעמיד נר ארוך לקטן ע"ש** כדי שיהא דולק חצי שעה אחר צאת הכוכבים עיין בבה"ל (תרע"ה - ד"ה ולדין) דאפילו לדין שמדליקין נר לכא"א קטנים פטורים דגם בגדול ליכא כ"א משום הידור מצוה ואינו מחויב לחנך הקטן בהידור מצוה כ"כ בשם המאירי והמג"א והמה"ש ולכן אולי לקטן א"צ להחמיר כולי האי ודי בנרות שעוה קטנות ועוד יש אומרים שאין צריך לחנך הקטן לקיים המצוה בכל פרטי המצוה (שער הציון תרנ"ח - ל"ו צנין לולב) וכ"כ האשל אברהם מבוטאטש (תרע"ה) בנרות שאינן דולקין חצי שעה וגם יש לצרף דנ"ח דמדליקין בפנים בזמנינו אין צריך שיעור (פסקי הרא"ש 3 - ג) וע"ע בח"א (קנ"ד - כ"ה) וע"ע בספר חינוך ישראל (דף מ"ד וקפ"ו) ואפשר שידליק בלא ברכה (בה"ל תרע"ז)
- V. לעולם יקח את הפתילה שהדליק אתמול בראשונה לנר נוסף של היום** משום מעלין בקודש ואין מורדין ואפשר דמטעם זה נהגו להחליף הפתילות בכל לילה כדי שלא יבא לידי טעות והורדה אמנם יכול לומר דכיון שיכול להשתמש לאורה לאחר חצי שעה פסקה קדושתן (שו"ת בצל החכמה ז - קכ"ח)
- VI. נשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להם** (תר"ע - ה) ועיין במ"ב (סק"ד) כדי להכיר שאסור להשתמש לאורה והוא כחצי שעה אבל לאחר חצי שעה מותר וע"ע בכף החיים (סק"ו) הטעם שהוא כיו"ט והעיקר כהמ"ב לכן כל מלאכות המותרים ביו"ט מותרים ג"כ וגם מסתבר שמלאכות המותרים בחוה"מ מותרים וי"א שרק מלאכות תפירה סריגה כיבוס וגיהוץ אסורות (פסקי תשובות תר"ע - 3)
- VII. על הדלקה במקום ציבורי** מחוץ לכהנ"ס אין לברך שכל הברכה שמברכים בכהנ"ס הוא על יסוד שמברכים על מנהג כהלל בר"ח די לנו במה שנוהגים ולא להוסיף עליה (שו"ת אז נדברו י - ט"ה)
- VIII. אם צריך לראות הנרות לחצי שעה - עיין באג"מ (ה - דף קמ"ח ד"ה חבל) דליכא מצות ראייה על כל הזמן דהדלקה שהוא החצי שעה אלא רק בראייה אחת שהוא ראה בשעה שהדליק ולכן כבתה אין זקוק לה (ש"ת כ"ה) ולכן שהוא רק התעוררות להזכרת הנס אבל מה שצריך גם ראייה אף שהברכה היא העיקר הוא משום דלא שייך ענין ברכה בלא שום מעשה שלכן גם מצד הגעת היום דחנוכה כיון שליכא שום קדושה על הימים דהא מותרין במלאכה**

לא שייך לברך שעשה נסים בשביל היום עצומה (כרוב הפוסקים ולא כהמאירי) והוא כרבינו ירוחם שצריך לצאת ולראות כדי שיברך דהיינו חיוב הראייה הוא כדי שיהא שייך לברך

IX. היה אורח בשבת וחוזר לביתו לאחר שבת איפה ידליק? עיין בתשובות

והנהגות שאם יכול להגיע לביתו עד שבע וחצי יזרו לעשות כן וידליק שמה ואם לאו ידליק במקום הנמצא וזה דוקא אם נמצא שם כ"ד שעות ואפילו להפרי חדש מותר (בה"ל תרע"ז - ח ד"ה צמקום שאוכל) ועיין במקראי קודש (דף ל"ג) דמקום שנמצא שם הוא ביתו אמנם כמה מגדולי ההוראה בירושלים דקדקו מלשון הפרי חדש שדוקא בהולך על כל ימי החנוכה אבל ההולך לשבות שבתו אצל קרוביו ידליק בביתו (ספר חג בחג דף ל"ח) ועיין בשיעור 89 שכתבתי על ענין זה באריכות ואיברא בקונטרס ימי החנוכה כתב בשם הגרשז"א שבכל ענין יכול לכתחילה להדליק במקום ששהה בשבת שכל זמן שלא יצא משם לא נפקעה הקביעות אמנם לדברינו אין קביעות בפחות מח' ימים אם דרכו לחזור מ"מ מהאג"מ (הג"ל) ומהאג"מ (י"ד ג - י"ד - ה) משמע דצריך להדליק בביתו במוצאי שבת

X. ההולך מביתו עם כל משפחתו אחר פלג המנחה ולא יחזור הלילה אפשר

דחל עליו כבר חובת הדלקה בביתו (חובת הדר דף ק"ד - מ"ט) ויש חולקים דאם מדליק בפנים ואין איש בבית ליכא פרסומי ניסא ודו"ק ואם הולך קודם הפלג ולא יחזור הלילה עיין במ"ב (תרע"ז - סק"ז) דדעת המהרי"ל ומהרי"ו דשיתוף בזמן הזה אינו מועיל שכל אחד מדליק לעצמו ואתו למחשדיה ולא פלוג ועוד יש מחלוקת אם אכסנאי הסומך על שלחן בעל הבית יש לו דין בני ביתו או רק אכסנאי ועיין בשו"ת הרשב"א (תקמ"ז) שדינו כאכסנאי ואינו יכול להדליק בכרכה ולגן המלך ודעימיה יש דין בני ביתו ויכול להיות מהדרין מן המהדרין ולכן יותר טוב להדליק נרות ויוצא הברכות מאחר (מ"ב תרע"ז - סקט"ז) ועיין בשיעור 89 ומאג"מ (הג"ל) משמע דיכול לברך ג"כ

XI. בזמן שאינו סכנה כזמנינו במקומינו אם מחויב להדליק ג"ח בחוץ כמו בזמן הגמרא

(א) עיין בשו"ת מנחת יצחק (ו - ס"ו) שהביא האור זרוע שנשאר בצ"ע על שאלתנו והעיטור כתב דאחר שנהגו על הסכנה נהגו ויש מתרצים דטעמא דסכנה לאו דוקא אלא גם מפני רוחות וקור בטל התקנה ולכן אפילו אם אין בו סכנה מ"מ מדליקים בפנים וכ"כ הערוך השלחן (תרע"ח - כ"ד) וי"א הטעם דאין מחזירין התקנה משום גנבים (דרכי משה סק"ט) וי"א ג"כ מפני הליצים (פסקי תשובות תרע"ח - אות 11) וי"א שמא יכבוה העכו"ם ואז יעמדו ישראל כנגדם (שבות יצחק דף מ"ג) וי"א דאפילו אם אין סכנה ברוב המקומות מ"מ לפעמים יש מקומות שיש בהם סכנה וזה הסבר להפסק של רבי ישראל סלנטר במגיפת חולירע בוויילנא

(ב) וי"א דהגמרא מיירי בבבל וארה"ק דשכיח ימים חמים ואפשר לקיים המצוה

בחוץ אבל בשאר מדינות שפיר מדליקין בפנים אפילו מדינה דגמרא (מועדים וזמנים 3 - ק"ט) ועיין בריב"ש (ק"ח) דעכשיו הנהיגו להדליק בביהכ"נ לקיים פרסומי ניסא לרבים וע"ע בשו"ת דבר יהושע (א - מ ו - ק"ח) דבזמן הזה אסור להדליק בחוץ כי חז"ל בטלה התקנה ותקנו בפנים דוקא ורובם חולקין עליו

XII. לענין אמירת הלל בברכה לנשים - עיין ברמב"ם (חנוכה ג - ו וי"ד) דנשים

פטורות ולא דמי לנר חנוכה שהוא פרסומי ניסא לרבים משא"כ הלל אין זה אלא בינה לבין קונה ושאני הלל של ליל פסח שנתקנו על ארבע כוסות מ"מ נשינו הולכות בשיטת ר"ת (ראש השנה ל"ג וקידושין ל"ח) דמברכין על מצות עשה שהזמן גרמא אמנם עיין במג"א (סוף ל"ו) שמפרש דברי הרמ"א בדבר שאין בו מעשה אלא הברכה בלבד כגון הבדלה אין רשאות לברך וכתב הפמ"ג לכן אין לנשים לברך ברכת יוצר אור ואהבה רבה כיון שפטורות מקריאת שמע ומ"מ ברכה שאין בה וצונו אע"פ שאין בה מעשה כלל רשאות הנשים לברך כמו ברכת אשר גאלנו משא"כ הלל ועיין בשו"ת כתב סופר (ל"ד) ובישועות יעקב (תכ"ז - סק"ו) שמחלק בין אם הברכה על המצוה כמו אשר גאלנו ויוצר אור ואהבה רבה ובין אם הברכה גופה היא המצוה כמו הבדלה ולפי טעם זה גם ברכת ההלל יש להן לברך אע"פ שאומרות וצונו ודבר ברור שהנשים הספרדים אינן רשאות לברך ומנהג נשי אשכנזים לברך ואפשר שיותר טוב שלא לברך שהוא ספק ברכה

נפסם לעלו נשאות אבי אורי ר' אליעזר ליפא ב"ר יעקב ארזי ס"ה מאי אורת' פאשה רחל ב"ר גרשון חנוך הסניף הכפן ס"ה ולעלו נשאות אחי פיקר ר' איסר זאב ב"ר אליעזר ליפא ס"ה